

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จริยธรรมเป็นเสมือนบทบัญญัติของความคิดและความงามของจิตใจที่ส่งผลให้บุคคลประพฤติดีประพฤติชอบ จริยธรรมเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมในสังคม (จาเรญรัตน์ เจือจันทร์. 2548 : 25-56) เป็นหลักการที่มนุษย์ในสังคมควรยึดถือปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งจริยธรรมเป็นเรื่องของระบบความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ถูกต้องดีงามของสังคม มีส่วนกำหนดพฤติกรรมของบุคคลแต่ละบุคคลตามบทบาท ว่าสิ่งที่ดีและไม่ดี สิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดไม่ควรกระทำ เมื่อมีการปฏิบัติตามจริยธรรมที่เหมาะสมกับสังคมก็จะได้รับการยกย่องสรรเสริญ แต่ถ้ามีการละเมิดจริยธรรมจะได้รับการติเตียนหรือถูกลงโทษ จากสังคม (จางง อติวัฒน์สิทธิ์. 2548 : 151) จริยธรรมเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ในการสร้างสันติสุขเพราะจริยธรรมเป็นเครื่องคุ้มครองโลก ควบคุมความประพฤติของมนุษย์ให้เป็น ไปในทางสันติสุขและทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อย่างชัดเจน จริยธรรมเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเลือกความประพฤติหรือการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ด้วย (สาโรช บัวศรี. 2549 : 23)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดจริยธรรมแบ่งออกได้เป็น 2 ประการ คือ ประการที่ 1 พันธุกรรมที่ส่งทอดมาจากบรรพบุรุษ มนุษย์เกิดมาพร้อมด้วยคุณภาพของสมองที่จะพัฒนาขึ้นเป็นความเฉลียวฉลาดด้านปัญญา โดยได้รับการถ่ายทอดส่วนนี้มาจากบรรพบุรุษ โดยผ่านกระบวนการทางพันธุกรรม โดยเฉพาะการพัฒนาของสมองจะดำเนินไปตามพันธุกรรมที่กำหนดไว้ตั้งแต่เกิดซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานเบื้องต้นในการเกิดจริยธรรม ดังเช่น ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้ธรรมได้ด้วยตนเองด้วยปัญญาของพระองค์ เปรียบเสมือนดอกบัวที่บานชูช่อเหนือน้ำ คือ บุคคลที่สามารถเรียนรู้และประจักษ์ในความคิดและความชั่วด้วยปัญญานั้นเองตามแนวคิดของพระพุทธเจ้า ประการที่ 2 อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อม ปรัชญา ศาสนา วรรณคดี สังคม การเมืองการปกครองที่มีผลต่อ การเกิดจริยธรรมทั้งความคิดและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม (ทิสนา เขมมณี. 2546 ก : 38-54) ดังนั้น การเกิดจริยธรรมทั้งความคิดและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเกิดจากคุณภาพของสมองและกระบวนการขัดเกลาทาง

ปัญญาด้วยสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพจึงส่งผลให้เกิดจริยธรรมที่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ จากแนวความคิดที่ว่าจริยธรรมมีแหล่งกำเนิดจาก ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ซึ่งเกิดขึ้นจากโมธรรมที่อยู่ในความรู้สึกนึกคิด ดังนั้น แหล่งกำเนิดของจริยธรรมจึงเป็นคุณภาพของสมองในการคิดและคุณภาพของการคิดที่สามารถแยกแยะความถูก ความผิดได้เป็นพื้นฐาน (ปราชญ์กล่าวขวัญ. 2544 : 8)

จริยธรรมที่ต้องการของสังคมแต่ละยุคสมัยมีจุดเน้นที่ความแตกต่างกัน ดังเช่นในสังคมไทยปัจจุบันจริยธรรมที่ต้องการ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนอดกลั้น มีความตั้งใจอันแน่วแน่ ความเมตตา กรุณา ความเสียสละ ความสามัคคี ความรับผิดชอบ ความกตัญญู กตเวทิต์ ความประหยัด ความรู้จักพอ ความมีสติสัมปชัญญะ ความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรมความอดทนอดกลั้น ความเคารพนับถือผู้อื่น ความไม่เห็นแก่ตัว ความถ่อมตัว ความกล้าหาญ ความเคารพตนเอง ความละเอียดใจต่อการกระทำความคิดหรือความชั่วใด ความรับผิดชอบต่อสังคม (จิตสาธารณะ) ความเสมอภาค การมีแนวความคิดกว้าง การรู้จักค่าของการทำงาน การมีสัมมาอาชีวะ การมีปัญญาธรรม ความยุติธรรม พฤติกรรมทางเพศที่ดี รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง รักความเป็นไทย และรักษาสิ่งแวดล้อม (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. 2550 : 25-56) ; กรมการศาสนา (2550 : 22-23) ; กระทรวงศึกษา (2551 ก : 2)

ปัญหาจริยธรรมซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ และเป็นต้นเหตุของปัญหาอื่นๆ แม้ว่าจริยธรรมในเมืองไทยนั้นจะได้รับความสนใจ และเห็นความสำคัญมาโดยตลอด พร้อมกับการศึกษาในด้านอื่น ๆ ก็ตามแต่ดูเหมือนจะไม่ได้ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งยังมีแนวโน้มว่าเยาวชนไทยวัยเรียนจำนวนไม่น้อยมีจริยธรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ขาดระเบียบวินัย ไม่มีความซื่อสัตย์ ขาดความเมตตา ขาดความรับผิดชอบ ไม่ใฝ่เรียนรู้ ไม่รักความเป็นไทย มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น ปัญหาการขาดจริยธรรมก่อให้เกิดปัญหาระดับบุคคลและระดับสังคม สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมมีหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเจตคติ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม การมีจิตใจที่ห่างเหินศาสนา และความบกพร่องของการให้การศึกษา (กิตติพันธ์ รุจิรกุล. 2548 : 43-44)

จริยธรรมมีพื้นฐานจากความสามารถของสมองในการคิดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสม การคิดมีลักษณะเหมือนการทำงานของคอมพิวเตอร์ คือ มีการนำข้อมูลเข้าไป (Input) ผ่านตัวปฏิบัติการ (Processor) แล้วจึงส่งผลออกมา (Output) (คมกฤษ ใจคำป็น.

2548 : 11-59) กระบวนการคิดของมนุษย์มีการรับข้อมูล มีการจัดกระทำและแปลงข้อมูลที่ได้รับมา มีการเก็บรักษาข้อมูลและมีการนำข้อมูลออกมาใช้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ กระบวนการคิดเกิดขึ้นในสมองไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่สามารถศึกษาได้จากการอ้างอิง หรือการคาดคะเนกระบวนการนั้น (ทิสนา แจมณี. 2545 : 56 , 72) การคิดเป็นกระบวนการของสมองซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะคือ การคิดพื้นฐาน การคิดเพื่อสื่อความหมาย การคิดทั่วไปและการคิดขั้นสูงหรือทักษะการคิดซับซ้อน ซึ่งทักษะการคิดระดับสูง เช่น ความคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ความคิดแบบอภิปัญญา (Metacognition) ความคิดแก้ปัญหา (Problem Solving) การตัดสินใจ (Decision Making) การคิดแบบญาณปัญญา (Intuitive Thinking) ความคิดในด้านดี (Positive Thinking) เป็นต้น ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดสมรรถนะในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ คือ ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ การคิดที่มีอิทธิพลของพฤติกรรมของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมคือการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังทิสนา แจมณี (2545 : 4) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกระบวนการคิดที่รอบคอบ สมเหตุสมผล ผ่านการพิจารณาข้อมูลรอบด้านอย่างรอบคอบ กว้างไกล ลึกซึ้ง และมีการตรวจสอบความถูกต้องจากแหล่งที่ให้ข้อมูล มีการพิจารณาถ้อยแถลงความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการไตร่ตรองผลที่เกิดได้เพื่อการตัดสินใจทั้งด้านคุณและโทษคุณ ค่าที่แท้จริงหรือคุณค่าเทียบของสิ่งนั้น มีการทบทวนเพื่อหาข้อสรุปก่อนนำไปสู่การตัดสินใจในปฏิบัติที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของแต่ละสังคมนั้น การคิดและการเกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมีพื้นฐานจากสติปัญญา สภาพแวดล้อมและกระบวนการขัดเกลาทางจริยธรรม

การสอนจริยธรรมเป็นกระบวนการขัดเกลาทางจริยธรรมจากของคนหนึ่งจะชี้นำคนอื่นคนหนึ่ง โดยผู้สอนมีความเชื่อว่าประสบการณ์ของตนอาจสร้างความเข้าใจเรื่องจริยธรรมอย่างถ่องแท้ในระดับหนึ่งและต้องการให้เยาวชนเชื่อและปฏิบัติตาม (ชัยพร วงศ์วรรณ. 2550 : 14)

การพัฒนาการจริยธรรมของมนุษย์โดยมีการพัฒนา 4 ชั้น คือ มีความรู้เชิงจริยธรรม มีเจตคติ เชิงจริยธรรม มีเหตุผลเชิงจริยธรรมและมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

(ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2539 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาการจริยธรรมของ เพียเจต์ (Piaget) จริยธรรมเกิด 4 ขั้น คือ ขั้นก่อนจริยธรรมเป็นการเรียนรู้อจริยธรรมขั้นที่ปฏิบัติตามหรือแปลความตามกฎเกณฑ์และขั้นเหตุผลของตนเองและขั้นแปลพฤติกรรมสอดคล้องทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 34-35) คือ ขั้นเรียนรู้อจริยธรรม ขั้นเหตุผลจริยธรรม และขั้นปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ เช่นเดียวกับทฤษฎีจริยศาสตร์ของพุทธศาสตร์เชื่อว่าจริยธรรมเกิดการเรียนรู้ข้อปฏิบัติพื้นฐานทางกายไปสู่ขั้นสูงที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติความคิดที่มุ่งสู่ความบริสุทธิ์ทางจิตมีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ จริยธรรมมูลฐานประกอบด้วย สิล 5 เบญจธรรม จริยศาสตร์ขั้นกลาง คือ กุศลกรรมบถ 10 และจริยศาสตร์ขั้นสูงคือ อริยมรรค (กรมวิชาการ. 2544 : 12-14) และแนวคิดการถ่ายทอดจริยธรรมด้วยการปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่าง การให้การศึกษา หรือการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้เยาวชนรุ่นหลังได้รับรู้เพื่อเป็นแนวคิดในการนำไปใช้ในการคิดตัดสินใจ ถูก ผิด ดี ชั่ว แต่การสอนจริยธรรมมีรูปแบบการสอนที่ไม่ชัดเจนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จเพื่อให้ผู้เรียนมีจริยธรรมที่พึงประสงค์ตามความต้องการของสังคม (สุดใจ บุญอารีย์. 2541 : 11-59)

สภาพปัญหาการพัฒนาจริยธรรมในอดีตจนถึงปัจจุบันตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 โดยภาพรวมแล้วการพัฒนาคนที่ผ่านมาเพื่อให้เป็นคนดี มีจริยธรรม ยังไม่ประสบความสำเร็จทั้งนี้เนื่องจาก 1) วิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นความรู้เชิงจริยธรรมมากกว่าการพัฒนาความคิดและการปฏิบัติเชิงจริยธรรม โดยเฉพาะการคิดเพื่อการตัดสินใจเพื่อการเลือกปฏิบัติที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสม 2) การปลูกฝังจริยธรรมขาดความต่อเนื่อง ดังในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 ปรับปรุง 2551 การพัฒนานักเรียนแบบบูรณาการระหว่างจริยธรรม คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์กับทักษะการคิดเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและส่งเสริมให้ท้องถิ่นสร้างสาระเนื้อหา กิจกรรมให้สอดคล้องสภาพท้องถิ่นโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาจริยธรรมสอดคล้องกับกระบวนการเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มุ่งเน้นความรู้ควบคู่คุณธรรม(พระวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2551 : 11-16) สอดคล้องกับการวิจัยของ ฐาปนีย์ พลิสฐ์เนาวกุล (2551 : 55-81) การศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่า ปัญหา การพัฒนาจริยธรรม ขาดรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ ระบบการเรียนรู้ที่ชัดเจน และไม่สอดคล้องกับจริยธรรมในการสอน สอดคล้องงานวิจัยของ บุญยิ่ง เชื้อนิล (2554 : 98-100) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน พบว่า ครูมุ่งเนื้อหาสาระจริยธรรมมากกว่าสอดเพื่อส่งเสริมการคิดเพื่อนำไป

ปฏิบัติ ไม่มีการสอนสอดแทรกจริยธรรม และวิธีการสอนจริยธรรมไม่ช่วยผู้เรียนให้ผู้เรียนอยากเรียน และรุ่งทิภา จันทน์วัฒนวงษ์ (2549 : 105) ศึกษาเหตุผลจริยธรรมและทักษะการสอดแทรกจริยธรรมของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า วิธีการสอนและการจัดกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมไม่เหมาะสมเน้นความรู้เชิงจริยธรรมมากกว่าการคิดและตัดสินใจผู้การมีพฤติกรรมจริยธรรมที่เหมาะสม และการปลูกฝังจริยธรรมไม่มีความต่อเนื่อง เช่นเดียวกับการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับสอนจริยธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบประเด็นที่นักวิจัยมีความสนใจ 3 ประเด็น คือ (1) การจัดกิจกรรมและผลการจัดกิจกรรม ส่งเสริม จริยธรรม เช่น การประเมินโครงการการพัฒนาจริยธรรมของผู้เรียน (ประมวล น้อมจิตร์. 2548 : 78) บรรพต วรรณศิริ. (2553 : 65), สุริยา พันพลี (2552 : 89), สุชนชัย ป่านเกลียว (2545 : 28); กรรณิการ์ ชุมภูเมือง (2548 : 39) ; พระชาติชาย บุญบาล (2549 : 38) เป็นต้น และ(2) การพัฒนาวัดกรรมเพื่อส่งเสริม จริยธรรม เช่น การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (อาทิตยา วงศ์อาษา. 2553 : 58); รัตนา ศรีตระกูล (2549 : 46); อรวรรณ จันทร์ชะลอ (2549 : 67); กนกรัตน์ ตั้งสุขเกษมสันต์ (2552 : 82) เป็นต้น (3) การสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรม เช่น การพัฒนาแบบวัดจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับนักเรียน (เกียรติสุดา นาคุณ (2551 : 83) ; อรุมา ชำจันทร์ (2553 : 99); ปรีศณี อุทชาติ (2548 : 76) ซึ่งการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมไม่พบว่ามี การพัฒนารูปแบบการสอนจริยธรรม สอดคล้องกับการศึกษาสภาพการสอนจริยธรรมในระดับพื้นที่การศึกษาของผู้วิจัยพบว่า สภาพปัญหาและความต้องการสอนจริยธรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 33 (2554 : 45-57) ได้ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการสอนจริยธรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัด ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการสอนจริยธรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ สภาพปัญหามากที่สุด คือ ปัญหาของรูปแบบการสอนจริยธรรมส่วนใหญ่ไม่เน้นรูปแบบด้านกิจกรรมการเรียนการสอนจริยธรรมส่วนใหญ่แล้วเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยายด้านสื่อการเรียนการสอนจริยธรรมปัญหาคือขาดสื่อเร้า ความสนใจของนักเรียน และด้านการวัดและประเมินผลจริยธรรม ครูขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลจริยธรรม

จากสภาพปัญหาการพัฒนาจริยธรรมทั้งการพัฒนาจริยธรรมที่ไม่ต่อเนื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรมจริยธรรมไม่ชัดเจน การจัดกิจกรรมเชิงจริยธรรมไม่เร้าความสนใจของนักเรียน สื่อการเรียนสอนจริยธรรมที่ไม่น่าสนใจและส่งผลให้การพัฒนาจริยธรรมไม่ประสบ

ความสำเร็จเท่าที่ควร แต่ปัญหาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทยที่กำลังทวีความรุนแรงขึ้น เช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาไม่ใฝ่เรียนรู้อาณาเขตความกตัญญู มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น สุรางค์ โค้วตระกูล (2548 : 25-26) จริยธรรมมีบ่อเกิดจากคุณภาพของสมอง แปลงสัญญาณเป็นพฤติกรรมทางจริยธรรม โดยเฉพาะกระบวนการคิด ดังนั้นการพัฒนาจริยธรรมควรเริ่มต้นที่การพัฒนาทักษะการคิด โดยเฉพาะ จริยธรรมตามหลักการด้วย วิจารณ์ญาณ หรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post - Conventional Level) ผู้ทำหรือผู้แสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วย วิจารณ์ญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติที่จะปฏิบัติตาม การตัดสินใจ “ถูก” “ผิด” “ไม่ควร” มาจากวิจารณ์ญาณของตนเอง ปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก กฎเกณฑ์ – กฎหมาย ควรจะตั้งบนหลักความยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก ทำให้บุคคลตัดสินใจขัดแย้งของตนเองโดยใช้ความคิดไตร่ตรองอาศัยค่านิยมที่ตนเชื่อและยึดถือเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจจะปฏิบัติตามสิ่งที่สำคัญมากกว่าโดยมีกฎเกณฑ์ของตนเอง ซึ่งพัฒนามาจากกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับทั่วไปตามหลักพัฒนาการทางจริยธรรม (แพรรักษ์ ยอดแก้ว, 2551 : 24-25) พฤติกรรมจริยธรรมเกิดจากพื้นฐานการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ สำนักงานการศึกษาการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (2551 : 25-26) รายงานระดับการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนไทยช่วงอายุ 13-15 ปี อยู่ในระดับ 3.45 ระดับปานกลาง สอดคล้องสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 33 สุรินทร์ (2554 : 18) ศึกษาทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสังกัด พบว่า ความสามารถการคิดขั้นสูงคิดเป็นร้อยละ 57.87 ระดับพอใช้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความสามารถการคิดเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 33 สุรินทร์ ระดับน้อยที่ต้องพัฒนาคือ พบว่าความสามารถคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเชิงจริยธรรม อยู่ในระดับ 2.24 ระดับปรับปรุง หมายถึง การการคิดกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดเพื่อผลประโยชน์ของผู้ใกล้ชิด หรือผู้อื่นในวงแคบ การคิดที่มีผลต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมมากที่สุดคือ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ จากการศึกษา งานวิจัยในระดับปริญญาโท และปริญญาเอกในประเทศเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณที่ผ่านมากในกลุ่มนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประเด็นที่นักวิจัยให้ความสนใจมีแยกเป็น 2 ประเด็นคือ 1. การพัฒนาแบบทดสอบหรือวัดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เช่น การตรวจสอบสภาพของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (ประเทืองทิพย์ นวพรไพศาล, 2535 : 28); สถิตย์ พิมพ์ทราย (2545 : 39); ขนิษฐา สุธาวา

(2549 : 115); คำเพ็ชร จันทน์แสน (2553 : 66) 2. การประเมินผลกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการสอนด้วยวิธีการการสอนต่าง ๆ เช่น ผลของการใช้รูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (สาวิตรี สีพะนามน้อย, 2551 : 75); สุทธิภา บุญแซม (2553 : 59); นารี เจนสาริกกร (2548 : 67); อารีญา ศิโรดม (2548 : 91) เป็นต้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงจริยธรรมมาพบ รูปแบบการสอน การสร้างแบบวัด และงานวิจัยเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จากสภาพปัญหาจริยธรรมของเยาวชนไทย ปัญหาการพัฒนาจริยธรรม ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จริยธรรม และปัญหาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม จึงเป็นแนวในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนจริยธรรมบูรณาการกับการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม เนื่องจากเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาจริยธรรม สมพงษ์ สิงหะพล (2543 : 15-16) กล่าวว่ารูปแบบการเรียนการสอนเป็นกระบวนการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด อย่างมีจุดหมาย ที่เกิดจากระบวนการสร้างอย่างมีขั้นตอน มีจุดหมาย มีทฤษฎีในการรองรับ ผ่านการตรวจสอบ และผ่านการหาประสิทธิภาพ (ทศนา แจมมณี, 2545 : 25-28) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร(2548 : 78-95). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ที่มีหลักการตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนคูราและรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของ CCP มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นประสบการณ์ ขั้นการร่วมมือ ขั้นวิเคราะห์ ขั้นสรุป ขั้นนำไปใช้/ปฏิบัติ ซึ่งมีคุณภาพโดยประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ในด้านความเหมาะสมของเนื้อหาและการนำไปใช้มีค่าตั้งแต่ 0.80–1.00 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณาและความมีวินัยในตนเองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ และสมชาย รัตนทองคำ (2545 : 7-150) พัฒนารูปแบบการสอน ที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษา ภายภาพบำบัด ผลการวิจัย รูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับ นักศึกษาภายภาพบำบัดมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมุ่งจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา/สถานการณ์เพื่อฝึกและพัฒนากระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย (1) กิจกรรมไตร่ตรองรายบุคคล (2) กิจกรรมไตร่ตรองระดับกลุ่มย่อย (3) การนำเสนอผลงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นต่อกลุ่ม

ใหญ่ ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยกระบวนการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณสูงกว่าควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทั้ง สองกลุ่ม มีค่า
 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ของรายวิชาซึ่งกำหนดไว้ที่ร้อยละ 60 จะ
 เห็นได้ว่าการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากเหตุผลที่ว่าจริยธรรมเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และการ
 อยู่ร่วมในสังคม แต่ในปัจจุบันปัญหาจริยธรรมมีผลต่อพฤติกรรมที่ทวีความรุนแรงให้เกิด
 ปัญหาทางสังคม พื้นฐานพฤติกรรมที่ดีมาจากการคิดที่ดี ดังนั้นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรม
 คือการศึกษาที่ส่งเสริมการคิด จากข้อค้นพบ การสังเคราะห์ปัญหาและสภาพจริงในการสอน
 จริยธรรม จึงเป็นแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิง
 จริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมี วิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

คำถามวิจัย

ตั้งคำถามวิจัยในครั้งนี่การตั้งคำถามการวิจัยและกำหนดปัญหาการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมมีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างไร

2. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมมีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ขึ้นตอนเป็นอย่างไร มีชั้นการสอนอะไรบ้าง และมีความเหมาะสมหรือไม่

3. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบของการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้กำหนดขอบเขตดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1. ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1) ครูผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านจริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 (สุรินทร์) จำนวน 85 โรงเรียน จำนวน 665 คน

2) ผู้ปกครองนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 (สุรินทร์) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2554 จำนวน 15,845 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1) ครูผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านจริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 (สุรินทร์) จำนวน 85 โรงเรียนละ 1 คน รวม 85 คน โดยเลือก แบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2) ผู้ปกครองนักเรียนนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 33 (สุรินทร์) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2554 จำนวน 100 คน โดยเลือกแบบบังเอิญ(Accidental Sampling)

1.2 ระยะเวลาที่ 2 ยกร่างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 3 คน ด้านจริยธรรมจำนวน 3 คน และด้าน วัดและประเมินผลจำนวน 1 คน จำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 ระยะเวลาที่ 3 ทดลองหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม

1.3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแฉกศิริวิทยา ปีการศึกษา 2555 จำนวน 175 คน

1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแฉกศิริวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 35 คน โดยการเลือกแบบสุ่มกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

1.3.2 ผู้ช่วยวิจัยจำนวน 1 คน

1.4 ระยะเวลาที่ 4 เผยแพร่และหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม

1.4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรครูผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านจริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 (สุรินทร์) จำนวน 85 โรงเรียน จำนวนครู 665 คนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 (สุรินทร์) จำนวน 5,628 คน

1.4.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ

1) ครูผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านจริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 (สุรินทร์) จำนวน 85 โรงเรียนเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนระดับใหญ่พิเศษ จำนวน 1 คน โรงเรียนระดับใหญ่ จำนวน 1 คน โรงเรียนระดับกลาง จำนวน 1 คน โรงเรียนระดับเล็ก จำนวน 2 คน รวมจำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบตามสะดวก (Convenience Selection)

2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 33 (สุรินทร์) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ คือ โรงเรียนศีขรภูมิพิสัย จำนวน 45 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนสำโรงทาบวิทยาคม จำนวน 40 คน โรงเรียน ขนาดกลาง คือ โรงเรียนห้วยจริง จำนวน 36 คน และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 2 โรง คือ โรงเรียนขวาวใหญ่วิทยา จำนวน 32 คน และโรงเรียนกุศโลทัยประชาสรรค์ จำนวน 30 คน รวมทั้งหมด 183 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ศึกษาคือ

2.1 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการ คิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2.2 ตามแปรตาม คือ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. เนื้อหาการวิจัย คือ เนื้อหาวิชา จริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต ส23201 (สาระเพิ่มเติม) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

4. ระยะเวลาการดำเนินการ ปีการศึกษา 2555 ถึงปีการศึกษา 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

จริยธรรม หมายถึง คุณงามความดีของบุคคลที่กระทำไปด้วยความมีสำนึกในจิตใจ โดยได้ยึดถือจนเป็นความเคยชินลักษณะดี ควรปฏิบัติ หรือ ไม่ควรปฏิบัติอันเป็นคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องของตนเอง ผู้อื่นและสังคม

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความสามารถในการคิดพิจารณาไตร่ตรอง อย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ที่ปรากฏ ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่คลุมเครือ โดยใช้ ความรู้ เจตคติ ทักษะและประสบการณ์ของตนเองในการตัดสินใจ เพื่อลงข้อสรุปเป็นข้อยุติที่ สมเหตุสมผลในการเลือกปฏิบัติ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม หมายถึง ความสามารถในการคิดพิจารณา ไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ที่ปรากฏ ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่คลุมเครือ โดยใช้ความรู้ เจตคติ ทักษะและประสบการณ์ของตนเองในการตัดสินใจ เพื่อลงข้อสรุปเป็น ข้อยุติที่สมเหตุสมผลว่าดี ชั่ว ควรปฏิบัติ หรือไม่ควรปฏิบัติ โดยการแสดงออกทางการคิด การเขียน การแสดงพฤติกรรมทางกาย ประเมินโดยแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิง จริยธรรม การประเมินผลงานระหว่างเรียน และการประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียน

รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แบบแผนในการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือ ความสามารถในการในด้านใดด้านหนึ่งตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รูปแบบ การเรียนการสอนสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับรูปแบบ การสอนจริยธรรม

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เชิงจริยธรรม หมายถึง แบบแผนในการสอนจริยธรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสร้างขึ้นจากแนวคิดการพัฒนาารูปแบบการสอนของจอยซ์และวิล ผสาน กับทฤษฎี การเรียนรู้จริยธรรมของทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของ โคลเบิร์ก (Kohlberg) แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาการจริยธรรมของเพียเจท์ (Piaget) ทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือและทฤษฎีการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเฮาว์ปัญญา เป็นรูปการ การเรียนการสอน 7 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียมพร้อม หมายถึง การกระตุ้นเร้าความสนใจให้นักเรียนมีความอยากรู้ อยากรเรียน โดยใช้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียนเพื่อท้าทายให้ผู้เรียน คิดค้นหาคำตอบอย่างอิสระ แจ่มผลการเรียนรู้พร้อมและกระบวนกรเรียนรู้ ขั้นนี้เพื่อเตรียม ให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะทำกิจกรรมการเรียนรู้

2. ขั้นความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้ เชิงจริยธรรม โดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ร่วมมือซึ่งเปิด โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด เพื่อค้นหา ความรู้เชิงจริยธรรม คือ ความหมาย องค์ประกอบ ลักษณะพฤติกรรม แนวคิด และกฎเกณฑ์ ทางสังคม โดยการลงมือปฏิบัติจริงในขณะที่ครูเปลี่ยนบทบาท จากผู้ให้ความรู้เป็นอำนวย ความสะดวกให้กับผู้เรียน และช่วยเหลือผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

3. ขั้นเจตคติเชิงจริยธรรม หมายถึง การจัดการเรียนการสอนเรียนรู้จาก สถานการณ์เชิงจริยธรรม โยงสู่เจตคติต่อสถานการณ์ชอบหรือไม่ชอบ โดยสรุปประเด็นสำคัญ

เกี่ยวกับบริบทของการคิดที่เกิดจากการที่คนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และมีความเกี่ยวข้องกับการอ้างเหตุผล และจำแนกข้อมูลเพื่อสร้างเจตคติทางจริยธรรม

4. **ขั้นเหตุผลเชิงจริยธรรม** หมายถึง กระบวนการสรุปองค์ความรู้จากสถานการณ์ขั้นที่ 3 ร่วมมือวิเคราะห์วิจารณ์เชื่อมโยงความรู้เชิงจริยธรรมขั้นที่ 1 เป็นองค์ความรู้ที่เกิดเจตคติที่ดีต่อจริยธรรมตามแนวคิดทฤษฎี ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ความรู้ที่เกิดจากที่ผู้เรียนได้สร้างความรู้ที่มีความหมายเพื่อให้ตนเองเกิดความเข้าใจ และผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบความหมายด้วยการกระทำของตนเอง ความรู้ที่เกิดขึ้น จากการเรียนรู้ ได้แก่ องค์ความรู้แนวคิด การคิดแก้ปัญหา หรือความรู้ใหม่

5. **ขั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม** หมายถึง กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่บุคคลใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกหรือไม่เลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ การเลือกปฏิบัติจากกระบวนการคิดพิจารณาไตร่ตรอง สมเหตุสมผล ของตนเองหรือแปลความพฤติกรรม สามารถคิดและตัดสินใจได้ด้วยเหตุผลของตนเองเริ่มปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม สังเกตและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ถูกต้องมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมดังกล่าว กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เชิงจริยธรรมมุ่งเน้นด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

6. **ขั้นการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน** หมายถึง การนำทักษะกระบวนการที่จากการฝึกความรู้ เจตคติ เหตุผล และการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน มีเจตคติที่ดีต่อการเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ได้อย่างสร้างสรรค์ โดยผู้เรียนเลือกปฏิบัติจริยธรรมตามระดับความสามารถที่ตอบสนองที่เกิดจากการเรียนรู้ที่ประทับใจของผู้เรียนในสิ่งที่ดี มีคุณค่าด้วยการกระทำหรือแสดงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในชีวิตจริง เพื่อสะท้อนการแสดงผลพฤติกรรมทางจริยธรรมออกมามาตาม

7. **ขั้นประเมินผล** หมายถึง ขั้นประเมินผลการคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม หมายถึง กระบวนการประเมินผลพฤติกรรมเชิงจริยธรรม จากขั้นที่ 6 ขั้นนำไปปฏิบัติ เพื่อตรวจสอบความคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรมตามแนวคิดทฤษฎีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเป็นแนวทางเลือกปฏิบัติ สะท้อนผลกลับเป็นจากผลสัมฤทธิ์

ประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณเชิงจริยธรรม ตามเกณฑ์ 80/80 หมายถึง

80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยกระบวนการที่นักเรียนทุกคนได้
 จากคะแนนประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียน คะแนนใบงาน คะแนนเล่นเกม และจากการทำ
 แบบทดสอบย่อยท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ได้คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยผลลัพธ์ที่นักเรียนทุกคนได้จาก
 การทำแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาตอนต้น ได้คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม
 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
 ตอนต้น หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ เป็นผล
 ต่อเนื่องจากการที่บุคคลประเมินสิ่งเร้าของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการ
 เรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยวัดจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการ
 เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิง
 จริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยในการครั้งนี้เป็นประโยชน์ ในการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียน
 การสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน นอกจากนั้นแล้วยังเป็นประโยชน์
 สำหรับครูและผู้บริหาร หรือผู้ที่มีเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมจริยธรรม เพื่อเป็น
 แนวทางในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทางจริยธรรมเป็นการสนองนโยบายปฏิรูปการศึกษา
 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และการพัฒนาครูตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา
 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และการเป็นสมาชิกที่ของสังคมไทย
 และพลโลก